

Etiopie rok před volbami

26.října 2009 Jan Záhorský

Etiopie je jedním z nejstabilnějších států tzv. Rohu Afriky a zároveň tradičním spojencem západních zemí v boji proti terorismu. Z mezinárodněpolitického hlediska tak patří k relativně důležitým zemím, usilujícím o roli regionálního hegemona.

Z vnitropolitického hlediska zaznamenala Etiopie po pádu diktátorského režimu Mengistu Haile Mariama v roce 1991 krátké období demokratizačního experimentu, nicméně velmi záhy se ukázalo, že dominantní Etiopská lidová revolučně demokratická fronta (EPRDF) skutečný přechod k demokracii nedopustí.

To se plně prokázalo nejen v 90. letech, kdy strana dominovala politickému dění v zemi, ale především během relativně svobodných voleb v letech 2000 a 2005. Především ty poslední vešly do dějin Etiopie jako nejmohutnější a nejnadějnější, když se jich účastnily desítky politických subjektů. Díky předvolebním manipulacím a povolebním protestům a násilně potlačeným demonstracím se naděje změnilly v hořké vystrážlivění. Výsledkem voleb tak byla ještě větší usurpace moci vládnoucí EPRDF, zatímco desítky opozičních představitelů se ocitly za mřížemi či „zmizely“.

Etiopský model státu je postaven na ideji tzv. etnického federalismu, na jehož počátku stál boj řady etnoregionálních osvobozeneckých front proti zmiňované marxistické hrůzovládě a jejich touha po naplnění práv na sebeurčení. Na základě ústavy z roku 1994 tak byly vytvořeny federální státy, které je možné rozdělit do dvou skupin: etnicky relativně homogenní (Amhara, Tigray, Afar, Oromia, Somali), etnicky výrazně heterogenní (Gambella, Benishangul/Gumuz, Region jižních národů, Addis Abeba, Dire Dawa, Harari).

Původní představou většiny politických stran v zemi bylo, že nová Etiopie bude hájit zájmy všech svých občanů, zatímco předchozí režimy se nesly ve znamení dominance amharsko-tigrajského kruhu. Tigrajci ovládaná EPRDF nicméně nedovolovala uskutečnění demokratických změn a v rámci etiopského politického diskurzu se rozvinul termín tigrajská klika jako pejorativní označení vlády úzké skupiny politických elit sdružených okolo premiéra Melese Zenawiho, jehož vládu začíná odborná veřejnost označovat za neo-stalinistickou. Proklamovaná decentralizace země skrze pět úrovní regionální a místní samosprávy se ve skutečnosti nekonala a existuje celá řada empirických dat dokazujících přímý vliv Addis Abeby na lokální politický vývoj a především na vznik a rozdmýchávání místních etnických konfliktů.

Vláda propojená s armádou

Etnicita získala význam jakéhosi zaklínadla a vládou deklarovaná úsilí o propagaci práv etnických minorit se změnila spíše ve snahu odvrátit pomocí regionálních „etnických“ konfliktů pozornost od dalších vnitropolitických problémů, mezi něž patří zejména tvrdý postup vůči opozici, všeobjímající korupce a státní regulace. Zatímco volby z roku 2005 vzbuzovaly u většiny obyvatel Etiopie naděje, volby, které se mají odehrát přesně za rok, jsou očekávány přinejmenším odbornou veřejností s obavami, neboť propojení vládnoucí EPRDF s armádou, policií a důležitými součástmi státní administrativy dosáhlo alarmujícího stupně. Opoziční předáci z některých stran (Oromský národní

kongres, Sjedenené etiopské demokratické síly aj.) sice doufají v prolomení dosavadní tigraské dominance, nicméně předchozí volby ukázaly nemožnost změny vlády mírovou cestou.

Nabízí se tak několik scénářů, jak by, bez ohledu na skutečné výsledky voleb, mohlo vypadat budoucí uspořádání Etiopie. K těm méně šťastným patří násilná změna vlády, vedená armádou, která stále zůstává zejména v subsaharské Africe jedním z uplatňovaných způsobů jak uskutečňovat politické ambice (Pobřeží slonoviny, Guinea, Mauretánie, aj.).

Optimističtější, avšak v rámci etiopských politických reálií neméně obtížný scénář by mohl jít „zimbabwskou cestou“, tedy národního dialogu a vytvoření vlády za účasti opozičních sil, což by zejména v čase ekonomické krize, která výrazně dopadla na Etiopii, bylo žádoucí. Vzhledem k dominanci EPRDF a nejednotnosti opozice však v brzké době nelze očekávat výrazné změny a proto zůstává etiopská politická scéna v poněkud zoufalém stavu.

Většina obyvatel země již rezignovala na představy o změnách k lepšímu a odborná veřejnost očekává volby v roce 2010 s napětím, aby je neprovázely ještě represivnější zátahy proti opozici, než tomu bylo před čtyřmi lety.